

Oponentní posudek disertační práce

Název disertační práce: **Vliv environmentálních daní na hospodaření podniku**

Doktorand: **Ing. Jitka Šturmová**

Školící pracoviště: Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: Ekonomika a management
obor Řízení a ekonomika podniku

Oponent: **doc. Ing. Václav Janeček, CSc.**
Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

Doktorandka se zaměřila na problematiku, která je v současném období stále **velmi aktuální a potřebná**, především proto, že ochrana a uchování životního prostředí pro budoucí generace je nesporně zásadní aspekt ekonomického rozvoje. Ekologické daně mohou být považovány za jeden z účinných prostředků k dosažení trvale udržitelného rozvoje. Doktorandka se zaměřuje na vliv těchto daní na hospodaření podniků. Cíl své práce formuluje na s. 17 takto (cituji zcela přesně): „*Cílem práce je zjistit existenci vlivu ekologických daní na hospodaření podniků v různých odvětví národního hospodářství. Vliv daňového zatížení je důležitým podkladem pro hodnocení vlivu ekologických daní na hospodaření podniku.*“

Pro dosažení hlavního cíle stanoví autorka dílčí cíle práce na s. 17 a 18, mimo to formuluje čtyři tvrzení, která jsou pak v práci ověřována na základě dotazníkového šetření a konstatuje (opět cituji do písmene přesně): „*Výzkumná část práce je pak založena na nalezení vhodného modelu popisující vývoj ekologických daní na dané odvětví pomocí korelační a regresní analýzy. Tímto je zjištěn vliv ekologických daní na hospodaření podniku resp. odvětví.*“

První část práce je přípravná, má rešeršní charakter, věnuje se popisu ekologických daní a jejich vývoje v EU a České republice. Tato část práce, která je poměrně rozsáhlá (končí na s. 76), se alespoň v některých partiích jeví jako ne zcela účelná pro řešení hlavní zvolené problematiky. Disertační práci by spíše prospělo, kdyby tato úvodní část byla kratší, čímž by ubylo v ní obsažených stylistických a gramatických nedostatků.

Hlavní přínos autorky je obsažen v třetí kapitole, ve které na základě analýzy dat o 92 respondentech formuluje svoje závěry o „platnosti tvrzení“ uvedených na s. 18. Z hlediska

výběru a použití metod zkoumání lze konstatovat, že jsou adekvátní řešené problematice. Autorka se na základě statistické analýzy dopracovává k formulaci vlastních závěrů. V případech, ve kterých se potvrzuje závislost mezi ekologickými daněmi a vývojem podnikohospodářského ukazatele (hlavně zisku), formuluje pro tuto závislost kvantitativní vztah („model“). Tuto partii práce lze považovat za hlavní originální přínos autorky. **Lze tedy konstatovat, že autorka cíl práce splnila.**

Práce se velmi těžko posuzuje, neboť pochopení jejího obsahu je velmi často komplikováno stylistickými a gramatickými nedostatky, kterými trpí prakticky celý text práce. Musím konstatovat, že tyto velmi časté formální a jazykové prohřešky do značné míry znehodnocují jinak dobře zvolené téma i získané výsledky. Svědčí o tom i poslední věta práce, která zní (opět cituji zcela přesně, zdůraznění oponent): „*Zvolené metody či zkoumání prokázaly, **zda** existuje vztah mezi ekologickými daněmi a podnikohospodářskými ukazateli, což lze považovat za hlavní závěr disertační práce*“.

Autorka uvádí v seznamu svých publikací ⁴¹pět příspěvků ve sbornících zpravidla z konferencí, a dále jeden článek v časopisu. Vždy je jedinou autorkou, podle názvů lze usoudit, že se publikace věnují stejné nebo blízké problematice, jako je řešena v disertační práci. **Rozsah a kvalitu publikací autorky lze považovat za dostatečnou.**

Skutečnost, že předložená disertační práce obsahuje původní konkrétní poznatky autorky a je zpracována o velmi aktuální problematice, která nesporně patří do studijního programu Ekonomika a management obor Řízení a ekonomika podniku, mi umožňuje přes výše uvedené výhrady **práci doporučit k obhajobě.**

V Hradci Králové, 29. října 2015

doc. Ing. Václav Janeček, CSc.

Posudek disertační práce „Vliv environmentálních daní na hospodaření podniku“, autorky Jitky Šturmové.

Zhodnocení významu disertační práce pro obor Organizace a řízení podniku.

Výsledky naznačují, že praktický vliv tohoto typu daní na hospodaření podniku je spíše minoritní, zanedbatelný. To je v souladu s předchozími studiemi, kdy vliv daňového systému na zisk podniku je v situaci mobilních základů daně velmi omezený. Práce již ale nediskutuje důvody, proč tomu tak je (může být).

Vyjádření k postupu řešení problému, metodám a naplnění cíle.

Cíl práce si autorka zvolila korektně – zjistit, zda ovlivňují ekologické daně hospodaření podniků v různých odvětvích národního hospodářství. Konkrétně sledovala vliv výše zdanění na jednotlivé podnikohospodářské ukazatele.

Postrádal jsem hlubší teoretické ukotvení problému. Proč trh selhává a jak mohou daně pomoci? A jsou jediným nástrojem? Co je potřeba, aby nápravná daň fungovala optimálně? Jsou podmínky pro její využití splněny, v jaké míře?

Pro hodnocení vztahu zvolila autorka metodu korelace a dále i regrese (jednoduché a vícenásobné). Tyto metody jsou vhodné, ale postrádal jsem hlubší diskusi výsledků. Autorka opomenula, že z velikosti korelačního koeficientu lze dovodit i směr závislosti.

Praktická analýza také předpokládá předchozí diskusi možných vlivů (vyplývající z ekonomické teorie), která v práci nebyla dostatečně provedena, například „lze předpokládat, že v odvětvích s vyšším zdaněním bude realizován nižší zisk?“

Díličí cíle stanovené na str. 17 jsou dostačující ke splnění cíle hlavního, ale ne optimální. Autorka se málo zabývala směrem závislosti, pouze zůstala u konstatování, zda existuje. To je škoda, protože použité metody dovolují odpovědi konkrétnější, a i zajímavější.

Konstatuji, že cíl práce byl z části naplněn, ale autorka zůstala jakoby v půli cesty.

Stanovisko k výsledkům disertační práce a ke konkrétnímu přínosu autora
Konkrétní přínos autora je nutné vidět především v první a druhé kapitole, kde je proveden popis systému. Dále pak v kapitole třetí, kdy se autorce podařilo shromáždit unikátní data. Určité nedostatky ale vidím v jejich statistickém zpracování, kdy autorka nevytěžila z výsledků analýz maximum, jako by jí už chyběly síly právě tuto nejzajímavější pasáž zevrubně okomentovat, diskutovat, zamyslet se nad výsledky a pokusit se je zdůvodnit. Přitom právě to je na „vědeckém bádání nejvíce uspokojující“.

Autorka si zvolila hladinu významnosti u statistických testů dosti přísně, pokud by pracovala na 10% hladině významnosti, která je pro ekonomické obory standardně přístupná/přípustná, pak by „zajímavých závislostí“ vyšlo více a otevřel by se prostor pro plodnější diskusi.

Jazyk, argumentace, systematičnost, přehlednost, forma

Místy ne zcela vhodné slovní obraty, např. „Externalitu lze chápat jako náklad či výnos, který nikdo nezamýšlel vyrobit...“. Nebo na str. 37 „Jedná se o daň, kterou musí platit dodavatelé plynu konečnému spotřebiteli“, což považuji za úsměvné. Obdobně na str. 115, kdy „stejný výsledek byl definován...“.

Překlepy, např. na str. 16 (bje), 24 (oslabovat), 79 (oslovený), 80 (přestaveny).

Místy ne zcela vyargumentovaná tvrzení, do jisté míry si i odporující, viz str. 25, „Chránit životní prostředí na úkor zpomalení ekonomického rozvoje však není možné“, proč? A níže „přijetí kompromisu(,) a to růst ekonomiky s cílem chránit...“. Nebo místy ne zcela konzistentní diskuse ohledně cílů podniku, viz str. 26 (zvyšování hodnoty vlastního kapitálu, maximalizace zisku, konkurenceschopnost?). Postrádal jsem diskusi krátkodobých a dlouhodobých cílů podniku.

Následující věta v textu práce je také bez náležitého rozboru, neboť v praxi je právě ekologický a ekonomický cíl v rozporu, ne v souladu.

Místy ne zcela systematické uspořádání, například ... „Původně tyto daně sloužily jako nástroj na ochranu životního prostředí. Nyní je lze chápat jako účinný nástroj při dosahování trvale udržitelného rozvoje“. Autorka se zde ale nijak nevěnuje (a to ani odkazem) odlišnosti těchto dvou pohledů a ne zcela obeznámený čtenář se tak nedoví, k jaké změně tedy došlo. Diskusi trvale udržitelného rozvoje provádí až později, ale nekomparuje ho s původním přístupem. Dále např. str. 27 kap. 1.3 začíná šesti akčními programy ochrany životního prostředí, ale neusazuje je do historického rámce (kdy byl stanoven první, diskutován?).

Formální stránka práce je na standardní úrovni, snad jen u citování jsem postrádal, alespoň u „dlouhých publikací“, uvedení strany. Ulehčilo by to čtenáři práci s textem a ověření správnosti citovaného textu.

Poznámky:

V tabulce č. 2 jsem postrádal diskusi tří posledních daní, které jsou z hlediska tématu ty nejzajímavější. Diskuse je provedena až dále, ale čtenář se může cítit ochuzen o diskusi.

Postrádal jsem podrobnější diskusi ekologických aspektů u jednotlivých typů daní, ta by měla předcházet jakékoliv fundamentálnější diskusi o dopadu daňového systému na chování ekonomických subjektů směrem k „čistší produkci“.

Tabulka č. 3 není podle mne relevantní k danému tématu, neobsahuje například silniční daň, která jistě plní funkci zelené daně, ani tam nevidím ostatní diskutované zelené daně. Čtenář si tak neudělá představu o tom, zda jsou tyto daně „fiskálně důležité“. Přitom by stačilo propojit informace s tabulkou 7, kde jsou výnosy jednotlivých zelených daní uvedeny. Navíc uvedení položky odvod z elektřiny ze slunečního záření může u čtenáře vzbudit dojem, že je právě tako „čistá energie“ zdaněna více, což je v rozporu s předchozím textem. Není také zřejmé, proč je uvedena tabulka 8, která je redundantní (viz tabulka 7), navíc neobsahuje rok 2012, přitom tabulka 7 ano.

Postrádal jsem zevrubný komentář vývoje zelených daní v obrázku č. 1.

Prezentace ukazatelů v kapitole 3.1 není zcela šťastná a praktická, viz například tabulka 37. Program Statgraphics použitý v analýze umožňuje obstojně pojmenovat jednotlivé proměnné ve svých výstupech. Jinak je tabulka dost nepřehledná pro čtenáře.

Postrádal jsem podrobnější diskusi výsledů, především tam, kde korelační analýza odhalila závislost mezi ekologickými daněmi a jinými podnikohospodářskými ukazateli. Konstatování ze strany 106 je nedostatečné, dle velikosti korelačního koeficientu by se dalo usuzovat i na směr závislosti (kladný koeficient, viz příslušná tabulka).

Publikační činnost autorky

Viz autoreferát, obsahuje duplicitní publikace, předpokládám, že jde o přehlédnutí při editaci. Jinak bez připomínek.

Doporučuji k obhajobě.

Po prostudování práce konstatuji, že práce celkově vyhovuje požadavkům kladeným na disertační práce a doporučuji ji postoupit k obhajobě.

V Praze dne 14. 10. 2015

Stanislav Klazar, KVF, FFU